C U R T E A D E A P E L N O R D

Dosarul nr.21rji-1830/2024 Judecătoria Orhei sediul Central

Judecător: Veaceslav Caragia

D E C I Z I E

În numele Legii

18 martie 2025

mun. Bălți

Colegiul penal al Curții de apel Nord

În componența:

Președintele de complet: Ion Talpa

Judecătorii: Oxana Mironov și Ghenadie Liulca

judecând în ordine de recurs, recursul avocatului Cirimpei Dumitru în interesele condamnatului Bludari Vasile și recursul directorului Penitenciarului nr. 18 Brănești, Eugeniu Savca declarate împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 27 septembrie 2023, privind admiterea plângerii depusă de condamnatul Bludari Vasile împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

după expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de argumentele invocate în recurs, în raport cu materialele cauzei şi prevederile legii în vigoare, Colegiul penal,-

C O N S T A T Ă :

La 01 martie 2023, în cadrul Judecătoriei Orhei sediul Central, a parvenit spre examinare plângerea condamnatului Bludari Vasile împotriva administrației instituțiilor penitenciare, referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei sediul Central din 27 septembrie 2023, s-a admis plângerea condamnatului Bludari Vasile împotriva administrației instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

S-a constatat faptul că, condamnatul Bludari Vasile a fost deținut în Penitenciarul nr.18 Brănești, perioada continuă de la 10.01.2022 până în prezent 27.09.2023, pe o perioadă totală de 625 zile, în condiții contrare prevederilor art. 3 din CEDO.

În condițiile art. 473^4 alin. (4) din Codul de procedură penală, s-a redus pedeapsa condamnatului Bludari Vasile cu 62 (șaizeci și două) zile, pentru perioada de 625 zile, în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr.18 Brănești, în condiții contrare prevederilor art.3 din CEDO.

În privința perioadei de 5 (cinci) zile calculate în condițiile art. 473^4 alin. (5) CPP (din perioada de 625 zile și care nu au putut fi împărțite la 10), instanța de judecată a considerat oportun compensarea acestora în valoare bănească în beneficiul condamnatului Bludari Vasile a sumei de bani în mărime de 250 (două sute cincizeci) lei, şi anume a câte o unitate convențională pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție,

care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM.

S-a obligat administrația instituției penitenciare nr.18 Brănești să înlăture condițiile precare de detenție în termen de 15 zile, după expirarea căruia, conform prevederilor art. 473[4] alin.(3) din Codul de procedură penală, instituția penitenciară urmează să informează instanța de judecată despre executarea încheierii.

Dezacord cu soluția adoptată pe caz și-a expus avocatul Cirimpei Dumitru în interesele condamnatului Bludari Vasile prin care a solicitat admiterea recursului, casarea încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 27 septembrie 2023, rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri prin care să fie calculat reducerea pedepsei cu formula de la 2 la 10 zile deținut în condiții contrare art. 3 CEDO.

De asemenea, dezacord cu soluția adoptată pe caz și-a expus administrația Penitenciarul nr.18 Brănești, solicitând astfel admiterea recursului, casarea soluției primei instanței, rejudecarea cauzei și adoptarea unei noi decizii prin care să fie respinsă plângerea formulată în temeiul art. 3 CEDO de către deținutul Bludari Vasile ca fiind nefondată.

Prin încheierea Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 21 octombrie 2024, în temeiul Legii nr. 135 din 13 iunie 2024 pentru modificarea unor acte normative (*revizuirea hărții judiciare*), și-a declinat competența de la examinarea prezentei spețe în favoarea Curții de Apel Bălți.

La 26 decembrie 2024, prezenta cauză a fost repartizată aleatoriu judecătorului Oxana Mironov ce face parte din completul de judecători, Ion Talpa (președintele completului), și Ghenadie Liulca.

La 31 decembrie 2024, prin încheierea Curții de Apel Nord, prin prisma art. 447 alin. (1) Cod de pr. penală, s-a comunicat participanților la proces că, recursul se judecă fără prezenţa părţilor la proces, tot odată în vederea examinării cauzei sub toate aspectele procedurale, prin esența art. 447 alin. (2) Cod de pr.penală, sa comunicat subiecților vizați în speță posibilitatea de a depune referință asupra recursului formulat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 27 septembrie 2023, respectiv până la data examinării cauzei careva referință în sensul dat nu a parvenit, astfel instanța de recurs a considerat posibil examinarea cauzei în baza materialelor prezente la dosar.

Examinând materialele prezentate în raport cu motivele recursului declarat, Colegiul penal al Curții de Apel Nord consideră necesar de a respinge recursurile depusă împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 27 septembrie 2023, ca fiind nefondate, reieșind din următoarele considerațiuni:

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art. 469 alin. (1) pct.17[1]) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs.

Potrivit art. 449 alin.(1) pct.1) lit. a) Cod de procedură penală, Judecând recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă: ***recursul este nefondat***;

În motivare soluției, Colegiul reține că remediul național preventiv și compensator a perioadei detenției în condiții de penitenciar contrar prevederilor art. 3 CEDO și a jurisprudenței CtEDO, a fost pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272 din 29.11.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, garantându-le condamnaților ce își execută pedeapsa în instituțile penitenciare din țară, reducerea termenului ei în conformitate cu legislația procesual penală în vigoare.

Urmare a adoptării cadrului legal intern, CtEDO a respins ca inadmisibile, mai multe cerințe formulate de condamnați referitor la despăgubiri pentru condițiile precare de detenție, reiterând în cauza Drăniceru vs RM din 12.02.2019, că având în vedere noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție, instituit în Republica Moldova în baza Legii nr.163 din 20 iulie 2017 (în vigoare din 1 ianuarie 2019) și a Legii nr. 272 pentru modificarea Codului de procedură penală, acesta în principiu ar putea remedia în mod adecvat încălcările Convenției provocate de anumite condiții precare de detenție. Cu toate acestea, Curtea subliniază că această concluzie nu va prejudicia în niciun fel o eventuală reexaminare, după caz, a chestiunii cu privire la eficiența remediului respectiv în funcție de deciziile pronunțate de către instanțele naționale și a executării lor efective, ea păstrându-și competența de ultim control cu referire la plângerile formulate de către eventualii reclamanți care vor epuiza căile de recurs interne disponibile.

De asemenea, Curtea a considerat că odată cu punerea în aplicare a legii nominalizate, remediul național intern ar putea a priori a fi considerat efectiv pentru contestarea condițiilor proaste de detenție în Republica Moldova, fiind disponibil persoanelor condamnate sau plasate în arest preventiv, precum și persoanelor eliberate din detenție, cu condiția respectării termenelor prevăzute de către noile prevederi interne și cu referire la caracterul compensator al remediului.

În contextul dat, reclamantul trebuie să beneficieze de noul remediu, în vederea obținerii la nivel național a recunoașterii violării și, după caz, a unei despăgubiri adecvate. Iar dacă el nu o va obține la nivel național, va avea posibilitatea adresării la CtEDO cu o nouă cerere în termen de șase luni după epuizarea căilor ordinare de recurs intern, Curtea rezervându-și posibilitatea examinării coerenței dintre jurisprudența instanțelor naționale cu propria sa jurisprudență, precum și eficiența remediului atât în teorie, cât și în practică.

Ținând cont de faptul, că prescripția reprezintă termenul general în interiorul căruia persoana poate să-şi apere dreptul încălcat pe calea înaintării unei plângeri în instanța de judecată, la caz fiind pus în aplicare cel stabilit de art. 473/2 alin. (5) Cod pr. penală, pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272, Colegiul consideră, că condamnatul Bludari Vasile perfect s-a încadrat în el, sesizând instanța la 01 martie 2023 în interiorul termenului de șase luni stabilit prin lege.

Prin urmare, la soluționarea plângerii înaintate, Colegiul penal reține că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei, că articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe şi de comportamentul victimei *(cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).*

La constatarea condițiilor de detenție instanța națională va ține cont de faptul că, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența

articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătății victimei *(cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63).*

Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției şi că având în vedere exigențele detenției, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare *(cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94).*

Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum şi durata detenției *(cauza Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).*

În acest sens instanța de recurs reține că, în cererea depusă s-a invocat aflarea condamnatului pe parcursul unei perioade de timp în Penitenciarul nr.18 Brănești în condiții inumane și degradante, care sunt contrare prevederilor art. 3 CEDO.

Potrivit raportului administrației instituției penitenciare, se invocă că Bludari Vasile s-a deținut în Penitenciarul nr. 18 Brănești în condiții de detenție acceptabile, care au corespuns minimului necesar, ultimul nefiind marginalizat sub nici un aspect inuman si/sau degradant.

Astfel, Colegiul penal constată temeinicia soluției instanței inferioare în partea ce ține de constatarea faptului că, Bludari Vasile a fost deținut în perioada continuă de la 10.01.2022 până la 27.09.2023 în Penitenciarul nr. 18 Brănești în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, în total 625 zile, manifestate prin deținerea în celule supraaglomerate și celule insalubre, fapt ce contravine Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.

La acest capitol, instanța de recurs remarcă că condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 18 Brănești integral se confirmă prin raportul privind vizita preventivă în Penitenciarul nr.18 Brănești a Avocatului Poporului (Ombudsmanul) din 31.07.2019 și prin raportul Consiliului pentru prevenirea torturii (CPT) din 11.02.2020 privind vizita de monitorizare la Penitenciarul nr.18 cu referire la condițiile de detenție, unde s-au reținut condiții precare de detenție, și anume suprapopularea penitenciarului, condiții deplorabile din boxa pentru refuzul de hrană și lipsa personalului medical specializat în instituția penitenciară.

Drept consecință, Colegiul penal va respinge alegațiile recurentului potrivit cărora pe perioada detenției sale în Penitenciarul nr. 18 Brănești condamnatul Bludari Vasile nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiții a executării detenției, or, la analiza condițiilor de cazare a deținutului urmează a se reține prevederile Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, care în punctul 464 stipulează că fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 m^2, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcții.

În susținerea celor expuse, Colegiul penal notează dispoziția art.473^4 alin.(1) Cod de procedură penală, potrivit căreia la evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată dă apreciere atât probelor prezentate de părți, cât şi rapoartelor instituțiilor naționale şi internaționale în domeniu.

În acest sens CtEDO a explicat că, dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, **nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios:** atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, poate fi conchisă încălcarea art. 3 din Convenție. Este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului.

Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(a se vedea în acest sens cauza A. şi alţii c. Regatului Unit, 12 februarie 2009, § 132; cauza Idalov c. Rusiei, 22 mai 2012, § 98).*

Distinct, Colegiul penal reține că în conformitate cu art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ. Instanța de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

În temeiul prevederilor art. 473^2 alin. (3) Cod de procedură penală, condamnaţii care au fost deţinuţi cel puţin 10 zile în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, drepturi care reies din obligaţia statului de a asigura condiţiile de detenţie, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei.

Astfel, instanța de fond a constatat că Bludari Vasile s-a aflat în condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale în Penitenciarul nr. 18 Brănești o perioadă cumulativă de 625 zile.

Prin urmare, având în vedere că s-au adeverit alegațiile petentului privind condițiile inumane de detenție, luând în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ținând cont de principiile proporționalității şi echității, instanța de fond corect a considerat necesar, oportun şi rezonabil de a reduce 62 zile pentru perioada de 620 zile în care acesta s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 18 Brănești, cu calcularea a unei zile de reducere pentru 10 zile de detenție.

Subsecvent, instanța de recurs reține a fi întemeiată inclusiv și soluția instanței de fond în partea compensării celor 5 zile de detenție care nu pot fi reduse în valoare pecuniară, stabilindu-i just în beneficiul condamnatului Bludari Vasile suma de bani în mărime de 250 lei, şi anume a câte o unitate convențională pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM, or, după cum rezultă din raportul instituției penitenciare condamnatul Bludari Vasile a fi eliberat din detenție la data de 05.04.2024, în legătură cu ispășirea termenului pedepsei, adică la momentul actul nu se mai află în custodia statului, fapt pentru ce compensarea celor 5 zile de detenție este rațională și urmează a fi executată în sarcina lui Bludari Vasile.

În atare circumstanțe, instanța de recurs reține că instanța de fond a pronunțat o încheiere întemeiată şi motivată, iar în situația în care instanța şi-a motivat decizia luată, arătând în mod concret la împrejurările care infirmă/afirmă petiționarul, permițând părților să utilizeze eficient orice drept de recurs eventual, o curte de apel/recurs poate, în principiu, să se mulțumească de a relua motivele jurisdicției de primă instanță *(Hotărârea CtEDO Garcia Ruis versus Spania).*

În subsidiar, Colegiul penal constată caracterul declarativ a recursurilor formulate de administrația P-18 Brănești și a avocatului Cirimpei Dumitru, situație ce nu poate servi temei pentru modificarea soluției adoptate de judecătorul de instrucție în acest sens.

În corespundere cu art. 449 alin. (1) pct. 1) lit. a) Cod pr. penală, Colegiul penal,

D E C I D E :

Recursul avocatului Cirimpei Dumitru în interesele condamnatului Bludari Vasile și recursul directorului Penitenciarului nr. 18 Brănești, Eugeniu Savca declarate împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 27 septembrie 2023, privind admiterea plângerii depusă de condamnatul Bludari Vasile împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se resping ca nefondate, cu menținerea încheierii în cauză fără modificări.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului **Ion Talpa**

Judecători: **Oxana Mironov**

Ghenadie Liulca